**אִיבָּרָא** – באמת, **עֲלֵיהּ קָרֵמֵי** – על המלוה הוא מוטל לענין זה, **מְשׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים כד יג) 'הָשֵׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת הַעֲבוֹט כְּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ וְשָׁכַב בְּשַׂלְמָתוֹ וּבֵרֲכֶךָּ וּלְךָ תִּהְיֶה צְדָקָה לִפְנֵי ה' אֱלֹקֶיךָ', ולשון זו מתפרשת כציווי, שחייב המלוה לעשות צדקה זו עם הלוה.

הגמרא מבררת את עיקר הדין, האם מסדרים לבעל חוב. מסתפקת הגמרא: **אִיבַּעְיָא לְהוּ, מַהוּ שֶׁיְּסַדְּרוּ בְּבַעַל חוֹב** – האם כשגובים מנכסי הלוה את חובו, אומדים ומשאירים לו את הדברים שהוא צריך להם כדי להתקיים, או שגובים ממנו את כל נכסיו וכליו. וצדדי הספק הם, **מִי גָּמַר** – האם לומדים את דין הלוה בגזירה שוה **'מִיכָּה' 'מִיכָּה'** מֵעֲרֵכִין, שבשניהם נאמרה לשון זו, וכמו שלגבי אדם שנדר להקדש את ערכו או ערך חבירו ואין לו ממון לשלם, אין נוטלים ממנו את כל נכסיו אלא משאירים לו כדי חייו, כך הדין גם בבעל חוב, **אוֹ לֹא.**

הגמרא פושטת את הספק: **תָּא שְׁמַע, דְּשָׁלַח** האמורא **רָבִין בְּאַגְרְתֵּיהּ** – באגרתו, תשובה לשאלה זו, **דָּבָר זֶה** – האם לומדים בעל חוב מערכין בגזירה שוה, **שָׁאַלְתִּי לְכָל רַבּוֹתַי, וְלֹא אָמְרוּ לִי דָּבָר, בְּרַם** – אמנם, **כָּךְ הָיְתָה שְׁאֵלָה** אחרת שנשאלה בבית המדרש, שיש ללמוד ממנה שאין מסדרין לבעל חוב, **הָאוֹמֵר** 'חֲרֵי עָלַי מָנֶה לְבֶדֶק הַבַּיִת', ולגבי נדר לבדק הבית לא נאמר הדין של 'השגת יד' שנאמר לגבי ערכין, שנותן מה שיש לו ונפטר לגמרי מהשאר, אלא חייב לתת עתה מה שיש לו, וכשיתעשר יתן את השאר, והשאלה היתה כשבאים לגבות מהנודר את מה שיש לו, **מַהוּ שֶׁיְּסַדְּרוּ** – האם גובים ממנו את כל כליו, או שמשאירים לו כלים מסוימים הנצרכים לקיומו, כמו שעושים לגבי חייבי ערכין.

ממשיך רבין ומביא שנחלקו בזה אמוראים: **רַבִּי יַעֲקֹב מְשַׁמֵּיהּ דְּרַבִּי יִרְמְיָה מִשְׁמֵיהּ דְּאִילְפָא אָמְרֵי**, יש ללמוד את דין הנודר להקדש בגזירה שוה **וְחוֹמֶר מִבַּעַל חוֹב, וּמַה בַּעַל חוֹב** שֶׁאַף אחרי שנטלו ממנו משכון, **מַחֲזִירִין** לו אותו כל שלשים יום, ומכל מקום כשגובים ממנו את החוב לאחר שלשים יום **אֵין מְסַדְּרִין** לו, אלא גובים ממנו הכל, **הֶקְדֵּשׁ, שֶׁאֵין מַחֲזִירִין** לחייב להם את המשכון כלל, **אֵינוֹ דִּין** – האם אין זה קל וחומר שֶׁכשגובים מהחייב **אֵין מְסַדְּרִין** לו, אלא גובים הכל. ומדבריהם יש לפשוט את הספק, שהרי אמרו בבירור שאין מסדרין לבעל חוב.

מביא רבין את דעת החולק לגבי סידור בנודר להקדש: **וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר**, לשון 'נֶדֶר בְּעֶרְכְּךָ' **כְּתִיב** (ויקרא כז ב) לגבי ערכין, ומלשון 'נדר' יש לדרוש, **מָה עֲרָכִין מְסַדְּרִין, אַף** בנודר **לְהֶקְדֵּשׁ מְסַדְּרִין. וְאִידָךְ** – ורבי יעקב ורבי ירמיה הסוברים שאין מסדרים לנודר להקדש, יאמרו, **הַהוּא** – פסוק זה של 'נֶדֶר בְּעֶרְכְּךָ', **לְדִין 'נִידּוֹן' בְּכְבוֹדוֹ' הוּא דְּאָתָא** – בא ללמד שהאבר שהאדם נדר בו 'נידון בכבודו', כלומר, **מָה לְגַבֵּי עֲרָכִין נִידּוֹן** האבר **בְּכְבוֹדוֹ**, שאם נדר להקדש דמי אבר שחייו תלויים בו, נותן להקדש את דמי כולו. אך אין לומדים מפסוק זה שמסדרין לנודר לבדק הבית כשם שמסדרין לחייבי ערכין.

הגמרא מבררת לדעת הסוברים שאין מסדרים לבעל חוב, מדוע לא לומדים דין סידור בבעל חוב מערכין. מקשה הגמרא: **וְיַסַּדְּרוּ בְּבַעַל חוֹב** עצמו, ונלמד זאת בקל **וָחוֹמֶר מֵעֲרָכִין, וּמַה עֲרָכִין,** שֶׁהקילה התורה על ההקדש ואמרה שֶׁאֵין מַחֲזִירִין משכונות שהם נוטלים מהחייבים, מכל מקום החמירה בהם התורה **שְׁמְסַדְּרִין** לחייבים, ולא נוטלים את כל כליהם, **בַּעַל חוֹב,** שהחמירה התורה על המלוה ואמרה **שֶׁמַּחֲזִירִין** ללוה את המשכון, **אֵינוֹ דִּין** – האם אין זה קל וחומר **שֶׁמְּסַדְּרִין** לו.

מתרצת הגמרא: **אָמַר קְרָא** לגבי חייבי ערכין (ויקרא כז ח) **'וְאִם מָךְ הוּא מֵעֶרְכְּךָ',** ומפסוק זה למדו (ערכין כד.) דין סידור בערכין, ויש לדרוש שרק **'הוּא'** – המעריך, כלול בדין זה, **וְלֹא בַּעַל חוֹב.**

שואלת הגמרא: **וְאִידָךְ** – תנא קמא במשנתינו הסובר שמסדרין לבעל חוב, מה הוא דורש מהמילה 'הוא'. משיבה הגמרא: **הַאי** – פסוק זה, בא ללמד שאין מסדרין לו **עַד שֶׁיְּהֵא בְּמָכוּתוֹ** – בעניותו, **מִתְּחִילָּתוֹ וְעַד סוֹפוֹ** – משעת הנדר ועד שהעריכו הכהן, אבל אם התעשר אחרי שנדר קודם שהעריכו הכהן, משלם בערך עשיר.

הגמרא מבררת מדוע לרבי יוחנן אין הקדש חייב בהשבת המשכון. מקשה הגמרא: לרבי יוחנן הסובר שמסדרין בהקדש, **וְנִלְמַד שֶׁיַּחֲזִירוּ** את המשכון **בְּהֶקְדֵּשׁ** עד שלשים יום, **בְּקַל וָחוֹמֶר מִבַּעַל חוֹב, וּמַה בַּעַל חוֹב שֶׁאֵין מְסַדְּרִין** לו, כמו שדרשו מהפסוק 'הוא' שנאמר לגבי ערכין, מכל מקום **מַחֲזִירִין** לו, הנודר **לְהֶקְדֵּשׁ, שְׁמְסַדְּרִין** לו, **אֵינוֹ דִּין שֶׁמַּחֲזִירִין** לו את המשכון.

מתרצת הגמרא: **אָמַר קְרָא** לגבי השבת המשכון (דברים כד יג) 'הָשֵׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת הַעֲבוֹט כְּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ **וְשָׁכַב בְּשַׂלְמָתוֹ וּבֵרֲכֶךָּ',** וכיון שבפסוק נאמרה ברכה למשיב המשכון, **יָצָא** הֶקְדֵּשׁ מכלל דין זה, שֶׁאֵין הקדש, שהוא רשות ה', **צָרִיךְ בְּרָכָה.**

מקשה הגמרא: **וְלֹא,** בתמיה, וכי אין הקדש צריך ברכה, **וְהָכְתִיב** גם כלפי שמים (שם ח י) **'וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ** וגו' **אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ'.** מתרצת הגמרא: **אֶלָּא אָמַר קְרָא** (שם כד יג) **'וּלְךָ תִּהְיֶה צְדָקָה',** ויש לדרוש שדין זה נאמר רק **בְּמִי שֶׁצָּרִיךְ** מצות **צְדָקָה, יָצָא** הֶקְדֵּשׁ **שֶׁאֵין צָרִיךְ צְדָקָה.**

הגמרא מביאה את דברי אליהו הנביא בנידון זה. מספרת הגמרא: **אַשְׁכְּחֵיהּ** [–מצאו] **רַבָּה בַּר אֲבוּהּ** לְאֵלִיָּהוּ הנביא, **דְּקָאֵי** – שהיה עומד **בְּבֵית הַקְּבָרוֹת שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, אָמַר לֵיהּ** רבה בר אבוה, **מַהוּ שֶׁיְּסַדְּרוּ בְּבַעַל חוֹב. אָמַר לֵיהּ** אליהו, **גָּמַר** – לומדים דין זה בגזירה שוה **'מִיכָּה' מִיכָּה' מֵעֲרָכִין, גַּבֵּי עֲרָכִין כְּתִיב** (ויקרא כז ח) **'וְאִם מָךְ הוּא מֵעֶרְכְּךָ',** וְגַבֵּי **בַּעַל חוֹב כְּתִיב** (שם כה לה) **'וְכִי יָמוּךְ אָחִיךָ',** וכשם שמסדרים בערכין כך מסדרים לבעל חוב.

גופו, **אַף** הנודר **לְהֶקְדֵּשׁ נִידּוֹן** האבר **בְּכְבוֹדוֹ**, שאם נדר להקדש דמי אבר שחייו תלויים בו, נותן להקדש את דמי כולו. אך אין לומדים מפסוק זה שמסדרין לנודר לבדק הבית כשם שמסדרין לחייבי ערכין.

הגמרא מבררת לדעת הסוברים שאין מסדרים לבעל חוב, מדוע לא לומדים דין סידור בבעל חוב מערכין. מקשה הגמרא: **וְיַסַּדְּרוּ בְּבַעַל חוֹב** עצמו, ונלמד זאת בקל **וָחוֹמֶר מֵעֲרָכִין, וּמַה עֲרָכִין,** שֶׁהקילה התורה על ההקדש ואמרה שֶׁאֵין מַחֲזִירִין משכונות שהם נוטלים מהחייבים, מכל מקום החמירה בהם התורה **שְׁמְסַדְּרִין** לחייבים, ולא נוטלים את כל כליהם, **בַּעַל חוֹב,** שהחמירה התורה על המלוה ואמרה **שֶׁמַּחֲזִירִין** ללוה את המשכון, **אֵינוֹ דִּין** – האם אין זה קל וחומר **שֶׁמְּסַדְּרִין** לו.

מתרצת הגמרא: **אָמַר קְרָא** לגבי חייבי ערכין (ויקרא כז ח) **'וְאִם מָךְ הוּא מֵעֶרְכְּךָ',** ומפסוק זה למדו (ערכין כד.) דין סידור בערכין, ויש לדרוש שרק **'הוּא'** – המעריך, כלול בדין זה, **וְלֹא בַּעַל חוֹב.**

שואלת הגמרא: **וְאִידָךְ** – תנא קמא במשנתינו הסובר שמסדרין לבעל חוב, מה הוא דורש מהמילה 'הוא'. משיבה הגמרא: **הַאי** – פסוק זה, בא ללמד שאין מסדרין לו **עַד שֶׁיְּהֵא בְּמָכוּתוֹ** – בעניותו, **מִתְּחִילָּתוֹ וְעַד סוֹפוֹ** – משעת הנדר ועד שהעריכו הכהן, אבל אם התעשר אחרי שנדר קודם שהעריכו הכהן, משלם בערך עשיר.

הגמרא מבררת מדוע לרבי יוחנן אין הקדש חייב בהשבת המשכון. מקשה הגמרא: לרבי יוחנן הסובר שמסדרין בהקדש, **וְנִלְמַד שֶׁיַּחֲזִירוּ** את המשכון **בְּהֶקְדֵּשׁ** עד שלשים יום, **בְּקַל וָחוֹמֶר מִבַּעַל חוֹב, וּמַה בַּעַל חוֹב שֶׁאֵין מְסַדְּרִין** לו, כמו שדרשו מהפסוק 'הוא' שנאמר לגבי ערכין, מכל מקום **מַחֲזִירִין** לו, הנודר **לְהֶקְדֵּשׁ, שְׁמְסַדְּרִין** לו, **אֵינוֹ דִּין שֶׁמַּחֲזִירִין** לו את המשכון.

מתרצת הגמרא: **אָמַר קְרָא** לגבי השבת המשכון (דברים כד יג) 'הָשֵׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת הַעֲבוֹט כְּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ **וְשָׁכַב בְּשַׂלְמָתוֹ וּבֵרֲכֶךָּ',** וכיון שבפסוק נאמרה ברכה למשיב המשכון, **יָצָא** הֶקְדֵּשׁ מכלל דין זה, שֶׁאֵין הקדש, שהוא רשות ה', **צָרִיךְ בְּרָכָה.**

מקשה הגמרא: **וְלֹא,** בתמיה, וכי אין הקדש צריך ברכה, **וְהָכְתִיב** גם כלפי שמים (שם ח י) **'וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ** וגו' **אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ'.** מתרצת הגמרא: **אֶלָּא אָמַר קְרָא** (שם כד יג) **'וּלְךָ תִּהְיֶה צְדָקָה',** ויש לדרוש שדין זה נאמר רק **בְּמִי שֶׁצָּרִיךְ** מצות **צְדָקָה, יָצָא** הֶקְדֵּשׁ **שֶׁאֵין צָרִיךְ צְדָקָה.**

הגמרא מביאה את דברי אליהו הנביא בנידון זה. מספרת הגמרא: **אַשְׁכְּחֵיהּ** [–מצאו] **רַבָּה בַּר אֲבוּהּ** לְאֵלִיָּהוּ הנביא, **דְּקָאֵי** – שהיה עומד **בְּבֵית הַקְּבָרוֹת שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, אָמַר לֵיהּ** רבה בר אבוה, **מַהוּ שֶׁיְּסַדְּרוּ בְּבַעַל חוֹב. אָמַר לֵיהּ** אליהו, **גָּמַר** – לומדים דין זה בגזירה שוה **'מִיכָּה' מִיכָּה' מֵעֲרָכִין, גַּבֵּי עֲרָכִין כְּתִיב** (ויקרא כז ח) **'וְאִם מָךְ הוּא מֵעֶרְכְּךָ',** וְגַבֵּי **בַּעַל חוֹב כְּתִיב** (שם כה לה) **'וְכִי יָמוּךְ אָחִיךָ',** וכשם שמסדרים בערכין כך מסדרים לבעל חוב.

---

## אגרות קודש

ב"ה, י"א טבת, תשכ"ב

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מעש"ק ושואל לימוד התניא מתי יהי' אם קודם התפלה או לפני השכיבה.,

הנה לאמיתתו של דבר בכגון דא נחוץ הוא בשני הזמנים, אבל בעיקר הוא בבקר קודם התפלה, כיון שלימוד זה מוסיף בהתפלה ועניגה (עיין ג"כ רמב"ם הלכות יסודי התורה (ריש פרק ב') ורבנו הזקן בהקדמה לסידור ד"ה הקול קול יעקב) והרי התפלה נותנת חיות בכל היום כולו לא רק בנוגע לעניני הרשות וכו' שע"י התפלה עושים אותם באופן אחר לגמרי, כי אם גם בנודע לימוד התורה, וכתפלתו של אבא בנימין, שתהי' תפלתי סמוך למטתי (עיין לקו"ת ברכה צ"ו ב').

בברכה לבשו"ט.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

הגמרא מביאה את המשך המעשה: שאל רבה בר אבוה את אליהו, מַנַּיִן לְאָדם העומד עָרוֹם, שֶׁלֹּא יִתְרוֹם – לא יפריש תרומה מפירותיו ויברך על ההפרשה. השיב לו אליהו, דִּכְתִיב (דברים כג טו) 'וְלֹא יִרְאֶה בְּךָ עֶרְוַת דָּבָר', ודרשו זאת כאילו נאמר 'ערוות דיבור', כלומר בשעה שהאדם מדבר דברי קדושה, לא יראה ערוה.

אָמַר לֵיהּ רבה בר אבוה, לַאו כֹּהֵן הוּא מַר – האם אין אדוני כהן, שהרי יש האומרים שאליהו הוא פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, ואסור לו להטמא למתים, מַאי טַעְמָא קָאֵי מַר – מדוע עומד אדוני בְּבֵית הַקְּבָרוֹת. אָמַר לֵיהּ אליהו בלשון שאלה, וכי לֹא מַתְנֵי מַר טָהֳרוֹת – האם אין אדוני שונה את סדר טהרות, דְּתַנְיָא בתוספתא שם, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי אוֹמֵר, קִבְרֵיהֶן שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים אֵין מְטַמְּאִין טומאת אהל המת, שֶׁנֶּאֱמַר לישראל בשם ה' (יחזקאל לד לא) 'וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי אָדָם אַתֶּם', ויש לדרוש מהפסוק שרק 'אַתֶּם', עם ישראל, קְרוּיִין 'אָדָם', וְאֵין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים קְרוּיִין 'אָדָם', ולגבי טומאת אהל נאמר (במדבר יט יד) 'אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל', וכיון שעובדי כוכבים אינם קרויים 'אדם', אין הם מטמאים טומאת אהל.

אָמַר לֵיהּ רבה, הרי אפילו בְּאַרְבָּעָה סדרים, שהם מועד, נשים, נזיקין וקדשים, שעוסקים בהלכות השייכות בזמן הזה, לֹא מָצִינָא – איני מצוי ובקי בתוספתות שבהן, בְּשִׁיתָּא מָצִינָא – ואיך אהיה בקי בכל ששת הסדרים, ואף בסדרי 'זרעים' ו'טהרות' שאינם נוהגים בינינו. שהרי סדר זרעים עוסק במצוות התלויות בארץ ואינן נוהגות בחוץ לארץ, וכן סדר טהרות עוסק בדיני טומאה וטהרה שאינם שייכים בחוץ לארץ, ובודאי איני בקי בתוספתות שבהם.

אָמַר לֵיהּ אליהו, וְאַמַּאי אינך בקי בכל הסדרים. אָמַר לֵיהּ רבה, דְּחִיקָא לִי מֵילְתָא – פרנסתי דחוקה לי, ומתוך שאני צריך לעסוק בה איני יכול לעסוק בתורה כראוי. דַּבְּרֵיהּ וְעַיְּילֵיהּ – הוליכו אליהו והעלהו לְגַן עֵדֶן, אָמַר לֵיהּ לרבה, פְּשׁוֹט גְּלִימָךְ – הסר את בגדך העליון, סְפֵי שָׁקוֹל מֵהָנֵי טַרְפֵי – לקוט וטול מעלים אלו שבגן עדן, ומלא את גלימתך. סָפָא שָׁקַל – לקט ונטל אותם רבה, וביקש לצאת מגן עדן. כִּי הָוֵה נָפֵיק – בשעה שהיה יוצא משם שָׁמַע קול דְּקָאָמַר, מַאן קָא אָכִיל לְעָלְמֵיהּ – מי יש עוד שאכל את עולמו, כלומר נטל את חלקו בעולם הבא, כְּרֶבָּה בַּר אֲבוּהּ, שבנטילת עלים אלו מיעט את שכרו בגן עדן לעתיד לבוא. נָפַץ שַׁדְיֵהּ – ניער רבה את גלימתו והשליך את העלים מתוכה. וַאֲפִילּוּ הָכִי, אַתְיֵיהּ לְגַלְימֵיהּ – הביא עמו את גלימתו, סָחֵט גְּלִימָא רֵיחָא – נסחט הריח הטוב מתוך אותם עלים לגלימתו, וַזְּבֶנֵיהּ בְּתַרֵיסַר אַלְפֵי דִינְרֵי – ומכרה בשנים עשר אלף דינרים, מחמת הריח הטוב, ואת אותם מעות פַּלְגִינְהוּ לַחֲתָנָוותֵיהּ – חילק רבה לחתניו.

הגמרא מביאה כמה ברייתות העוסקות בדין השבת המשכון, ומבארת אותם: תָּנוּ רַבָּנָן, נאמר בפסוק (דברים כד יב) 'וְאִם אִישׁ עָנִי הוּא לֹא תִשְׁכַּב בַּעֲבֹטוֹ', ומשמעות הלשון בפשטות היא שלא תשתמש במשכונו, ויש לדייק, הָא – אבל אם איש עָשִׁיר הוא הלוה, שָׁכִיב – רשאי אתה לשכב במשכונו. מקשה הגמרא: מַאי קָאָמַר – מה כוונת הברייתא, והרי לא יתכן שיוכל המלוה להשתמש במשכונו של הלוה העשיר, שהרי זהו איסור ריבית.

מתרצת הגמרא: אָמַר רַב שֵׁשֶׁת, הָכִי קָאָמַר, 'וְאִם אִישׁ עָנִי הוּא לֹא תִשְׁכַּב בַּעֲבֹטוֹ', כלומר לא תשכב בלילה וַעֲבוֹטוֹ נשאר אֶצְלְךָ, אלא עליך להשיבו לו, הָא אם הלוה עָשִׁיר, שָׁכִיב – רשאי אתה לשכב בלילה וַעֲבוֹטוֹ אֶצְלְךָ, כיון שאינו צריך לו, אך אין המלוה רשאי להשתמש במשכון.

מביאה הגמרא ברייתא נוספת: תָּנוּ רַבָּנָן, הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ, אִינוֹ רַשַּׁאי לְמַשְׁכְּנוֹ, וְאִינוֹ חַיָּיב לְהַחֲזִיר לוֹ, וְעוֹבֵר בְּכָל הַשְּׁמוֹת הַלָּלוּ – בכל האיסורים הכתובים בפרשה זו (דברים כד יב, יג) 'הָשֵׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת הֲעֲבוֹט בַּעֲבֹטוֹ', וכן 'עַד בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ' (שמות כב כה).

שואלת הגמרא: מַאי קָאָמַר – מה ביאור הברייתא, כלומר, מדוע אמר התנא ש'אינו חייב להחזיר לו', והרי חייבה התורה את המלוה להשיב את המשכון. ועוד, שהרי התנא עצמו סיים ואמר 'ועובר בכל השמות הללו'.

משיבה הגמרא: אָמַר רַב שֵׁשֶׁת, הָכִי קָאָמַר התנא בברייתא, הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ אֵינוֹ רַשַּׁאי לְמַשְׁכְּנוֹ בעצמו (קיצ.), ויש לשנות את הגירסא בהמשך הברייתא ולגרוס וְאִם עבר ומִשְׁכְּנוֹ בעצמו חַיָּיב לְהַחֲזִיר לוֹ, ולא 'אינו חייב להחזיר לו'. ולפי זה סיום הברייתא 'וְעוֹבֵר בְּכָל הַשְּׁמוֹת הַלָּלוּ', נאמר אַסֵּיפָא – על הדין השני שבברייתא, שאם משכנו חייב להחזיר לו, ואם אינו מחזיר עובר בכל האיסורים הללו.

רבא מבאר את הברייתא באופן אחר: רָבָא אָמַר, אין צורך לומר ששנה התנא בטעות את המילים 'ואינו חייב להחזיר לו', אלא הָכִי קָאָמַר, הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ אֵינוֹ רַשַּׁאי לְמַשְׁכְּנוֹ, ודילג התנא את הדין הבא, ויש להוסיף ולגרוס 'וְאִם מִשְׁכְּנוֹ חַיָּיב לְהַחֲזִיר לוֹ, בְּמֶה דְּבָרִים אֲמוּרִים שחייב להחזיר לו, באופן שֶׁמִּשְׁכְּנוֹ שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת הַלְוָאָתוֹ ועל ידי בית דין, וכמבואר במשנתינו שמותר למשכן, אֲבָל אם מִשְׁכְּנוֹ בִּשְׁעַת הַלְוָאָתוֹ' אין הדין כן, ועל זה נאמר המשך הברייתא כפי שהובאה בתחילה, 'אֵינוֹ חַיָּיב לְהַחֲזִיר לוֹ', והיינו כיון שדין השבת המשכון נאמר רק על משכון שנלקח בדרך 'חבלה', כלומר שנטל המלוה את המשכון על ידי בית דין לאחר זמן ההלואה, ולא על משכון שניתן לו על ידי הלוה בעת ההלואה. ולפי זה סיום הברייתא 'וְעוֹבֵר בְּכָל הַשְּׁמוֹת הַלָּלוּ' אינו שייך לסיפא, שהרי במשכנו בשעת הלואתו אינו חייב כלל להשיב, אלא דין זה נאמר אַרֵישָׁא – שמשכנו שלא בשעת הלואתו, שאם אינו משיב את המשכון עובר בכל האיסורים האלו.

מביאה הגמרא ברייתא נוספת: תָּנֵי רַב שִׁיזְבִי קַמֵּיהּ דְּרָבָא ברייתא זו, נאמר בפסוק (שמות כב כה) 'אִם חָבֹל תַּחְבֹּל שַׂלְמַת רֵעֶךָ עַד בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ', שלמה זו שהוזכרה בפסוק היא כְּסוּת לַיְלָה, שצריכה להיות מושבת ללוה כל היום, וביאור הפסוק הוא כך, 'עד בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ', כלומר עד שתשקע השמש ויבא הלילה, 'תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ', תהיה השלמה מושבת ללוה. ואילו הפסוק (דברים כד יג) 'הָשֵׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת הֲעֲבוֹט כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ וְשָׁכַב בְּשַׂלְמָתוֹ', שלמה זו היא כְּסוּת יוֹם, שיש להשיבה לו בלילה, 'כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ'.

אָמַר לֵיהּ – הקשה רבא לרב שיזבי, לפי ברייתא זו נמצא שהמלוה מחזיר לו את כסות היום בלילה ואת כסות הלילה ביום, וקשה, כסות דִּימָמָא – של היום, בְּלֵילְיָא לָמָּה לִי – לשם מה צריך אותה הלוה בלילה, וּדְלֵילְיָא, בִּימָמָא לָמָּה לִי – לשם מה הוא צריך ביום את כסות הלילה. אָמַר לֵיהּ רב שיזבי, אם כן ברייתא משובשת היא, וְאִיסְתְּיֵהּ – אסיר אותה מסדר לימודי.

אָמַר לֵיהּ רבא, לָא, אין צורך להסירה, אלא הָכִי קָאָמַר, 'עַד בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ' זוֹ כְּסוּת יוֹם, ולכן משיבה המלוה בבוקר, ומה שאמרה הברייתא 'זו כסות לילה' כוונתה שזו כסות שֶׁנִּיתְּנָה לַחֲבוֹל בְּלֵילָה. והפסוק 'הָשֵׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת הֲעֲבוֹט כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ, זוֹ כְּסוּת לַיְלָה, ולכן משיבים אותה בערב, והיא מכונה בברייתא 'כסות יום' כיון שֶׁנִּיתְּנָה לַחֲבוֹל בַּיּוֹם.

הגמרא מביאה את דיני המשכון לאחר מיתת הלוה: אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אם מִשְׁכְּנוֹ המלוה ללוה, והשיב המלוה את המשכון ללוה בזמן שהיה צריך לו, כדין התורה, וּמֵת הלוה כשהמשכון בידו, שׁוֹמְטוֹ – נוטלו המלוה מֵעַל גַּבֵּי בָּנָיו של הלוה בעל כרחם, וגובה ממנו את חובו, כיון שכשנטלו במשכון קנאו וגובהו אף מיורשי הלוה, ואין זה כשאר מטלטלין של הלוה שאין המלוה רשאי לגבות מהיורשים.

מקשה הגמרא: מֵיתִיבִי, שנינו בברייתא, אָמַר רַבִּי מֵאִיר, וְכִי מֵאַחַר שֶׁמַּמְשְׁכָנִין – נוטלים משכון מהלוה, לָמָּה מַחֲזִירִין לו את המשכון, והרי ראוי שישאר המשכון ביד המלוה. תמהה הגמרא: וכי זו שאלה 'לָמָּה מַחֲזִירִין', והרי רַחֲמָנָא אָמַר אַהֲדֵר – החזר את המשכון. אֶלָּא כך היא שאלת רבי מאיר, וכי מֵאַחַר שֶׁמַּחֲזִירִין את המשכון, אם כן